

Reisebrev fra Kina

Norsk psykolog i Shanghai

Margrethe Mehus

– Å jobbe som psykolog i Kina gir noen ekstra utfordringer. Det er ennå ikke et år siden jeg var ferdig utdannet, og planen var overhodet ikke å starte som privatpraktiserende så tidlig. Det var liksom noe som skulle skje når jeg var 50, sier Cecilie Kolflaath Larsen.

INTERNASJONALT: Cecilie Kolflaath Larsen (i midten) i samtale med to av de 12 terapeutene som jobber ved Community Center i Shanghai, Annemieke fra Nederland (t.v.) og Kirstin fra Amerika.

Foto: Margrethe Mehus

«Hva med Starbucks ved South Shanxi Road metrostasjon, ved siden av Parkson supermarked? Det tror jeg dere kan finne enkelt,» tigger beskjeden inn på sms, før intervjuet. Starbucks Coffee er bare en av de mange internasjonale selskapene som har slått seg stort opp i Kina, til og med Den Forbudte By har sin egen Starbucks kafé. Alles øyne er for tiden vendt mot Kina: Verdens største befolkning har verdens raskest voksende økonomi, og Shanghai er verden hotteste by.

– Det er en rar blanding av moderne og gammelt; jeg har minst 30 tv-kanaler og Internett hjemme, men jeg må til telefonselskapet for å betale en regning, smiler Cecilie.

Cecilie Kolflaath Larsen kom til Shanghai, Kina i november i fjor. Etter to måneder gikk arbeids- og oppholdstillatelse i orden. – Det er mye byråkrati her, sier Cecilie litt oppgitt. – Selv om det er en viss grad av byråkrati i Norge også, er det veldig uvant å *få bot* når du ikke har overholdt en frist for når papirene skal inn! Cecilie vender håndflatene opp mot taket – Du kan ikke klare deg på egen hånd her, såfremt du ikke er velbevandret i kinesisk språk og kultur. *Alt* er på kinesisk.

Jobben er firedelt

Cecilie forteller at å jobbe i Kina betyr å forholde seg til at Kina er delt opp i statlig og privat, og at det offentlige og det private i praksis ikke er underlagt de samme reglene.

– Til nå er jobben firedelt: Den ene delen er knyttet til en kinesisk poliklinikk og den andre delen til «Community Center», som er et vestlig senter hvor det jobber 11 psykologer fra blant annet Nederland, Tyskland, Australia, Danmark og Sveits. Og den tredje delen er min egen praksis. I tillegg er jeg ansatt 20 % på Shanghai Bilingual School, hvor jeg hjelper elever med spesielle behov og veileder lærerne. Skolen er tospråklig med 1 000 kinesiske elever og 500 utenlandske.

– *Hvilke utfordringer tror du venter deg på Shanghai Bilingual School?*

– Det er, som i Norge, med ADHD, atferdsproblemer, mobbing, depresjon, utbrenthet og selvskading på de kinesiske skolene. Elevene har lange dager på skolen, etterfulgt av ekstra undervisning, piano- og fiolinundervisning, helgeskoler... fritid er så godt som ikke-eksisterende, og jeg hører mange historier om kinesiske barn som kollapser etter videregående skole.

– *Men Kina har rykte på seg for å ha noen av verdens beste skoler?*

– I de vestlige skolene er det annerledes. Barn med spesielle behov som ADHD vil i mange tilfeller ikke bli akseptert. Vestlige foreldre som har barn i skolen, forteller at barna lærer mye og trives godt. Dette er privatskoler med omtrent ubegrensede midler, og skolene har kompetente lærere, snille og flinke elever og godt med ressurser. Dette er skoler for de vellykkede og bemedlede, og også disse skolene har særdeles høye krav til barna. Elevene lærer mye, men de legger også mer arbeid i skolen enn norske elever gjør.

Marked for psykologer

Så langt Cecilie har oversikt, er det 20 psykologer som jobber med psykoterapi i Shanghai. I tillegg er det noen skolepsykologer. En regner med at så mange som åtte hundre tusen vestlige jobber i Shanghai, de fleste av dem innenfor et hardt drevet privat næringsliv. Cecilie forsikrer om at behovet for psykologer er stort blant vestlige i Shanghai.

– Folk forteller at Shanghai forandrer deg etter en stund. Mange begynner å gjøre ting de ellers ikke ville gjort og føler seg fremmed for seg selv. Det er mange, både enkeltpersoner og par, som ønsker å gå til psykolog her i Shanghai, og de betaler vestlige priser. Når du da bor og spiser i henhold til kinesiske priser, er det ikke spesielt vanskelig å tjene til livets opphold. Det hadde vært veldig kjekt hvis noen flere norske kunne komme nedover, smiler Cecilie.

Frustrerte forretningsmenn og slitne parforhold

– *Hvilke problemer er vanlige blant vestlige i Shanghai?*

– Blant forretningsmenn er det vanlig med stress, overarbeid og frustrasjoner, i tillegg til kulturelle forskjeller på jobb. De er ofte ledere og har mye ansvar. I snitt jobber de fleste rundt 70 timer i uka, de er her kort tid, på gode lønninger, så kravene fra både bedrift og dem selv er høye.

– Noen forretningsmenn forteller at de drikker mer alkohol eller benytter seg av prostitusjon, og de sier gjerne at «Det er noe Shanghai gjør med deg», de opplever å få problemene når de kommer hit. Hvis de har med seg familien til Shanghai, er oppholdet ofte tøft for forholdet; mennene jobber hele tiden, og kvinnene er hjemme og gjør ofte ingenting. Det er mange frustrerte fruer som har rykket inn i roller à la 50-tallets kvinner i Vesten, til tross for at de jobbet fullt i hjemlandet sitt.

Cecilie forteller at det bor rundt 400 nordmenn i Shanghai. De arrangerer norsk-treff to ganger i uka, for bare kvinner og for alle norske sammen.

– Kvinnene forteller at de har aldri i sitt liv shoppet så mye som de gjør her. Det finnes ikke natur her, bare butikker og skyskrapere; du får liksom et behov for å shoppe. Jeg merker det selv også. Det er annerledes å bo i en storby. Jeg savner naturen, men har samtidig begynt å synes at skyskrapere og «skyline» er veldig fasinerende.

Støtte i internasjonal erfaring

– Å jobbe som psykolog i Kina gir noen ekstra utfordringer. Det er ikke ennå et år siden jeg var ferdig utdannet, og planen var overhodet ikke å starte som privatpraktiserende så tidlig. Det var liksom noe som skulle skje når jeg var 50. Det hadde i alle fall vært ønskelig med en spesialitet. Jeg er selvpsykologisk og eksistensialistisk orientert i mye av den psykologiske tenkningen min, og jeg jobber mye med å stole på meg selv, finne terapeutrollen – og stå alene. Det kjennes av og til ensomt, og jeg har liten tilgang på veiledning. Bare det å ikke kunne gå på biblioteket for å lese om noe jeg har behov for å lese, er et enormt savn. Det er også vanskelig å få tak i symptomsjekklister og liknende. I tillegg kommer etiske problemstillinger. Norges lover gjelder jo strengt tatt bare i Norge, men psykologenes etiske retningslinjer gjelder uansett hvor jeg praktiserer som psykolog.

Cecilie får et tankefullt uttrykk og venter litt før hun fortsetter.

– Jeg tviler ofte på om jeg er god nok, men jeg tror at det å slite litt, ha det litt tøft, gjør at jeg vokser som menneske. Det at jeg befinner meg i en kultur som er veldig annerledes enn den jeg kommer fra, legger en ekstra dimensjon til utviklingen. Jeg tror ikke jeg kunne klart å gjennomføre dette uten min internasjonale erfaring. Jeg har reist en del i Østen, og under psykologstudiet var jeg på utveksling i India. Reise stimulerer meg og får meg til i å innse hvor lite Norge er og hvor mye mer det finnes i verden – hvor mye mer psykologi enn vestlig psykologi det finnes. Det er mye annet å lene seg til. Når jeg en gang er ferdig her i Shanghai, håper jeg å kunne ta med meg erfaringen jeg har fått om kultur og forskjellighet hjem, for å bruke det i Norge.

Andre dimensjoner

– *Er det noen forskjeller mellom Norge og Kina som er mer merkbare enn andre?*

– Det er andre dimensjoner her i Østen, og uansett problemstilling må en alltid ta i betraktning at Kina er veldig stort og har over 1,3 milliarder innbyggere. Uansett om en snakker om byråkrati, kommunisme eller barneoppdragelse ... eller nyttårsfeiring! føyer Cecilie spontant til. – Ved kinesisk nyttår 29. januar kom det 12 millioner kinesere inn til Shanghai, tre ganger Norges befolkning! Kineserne er veldig tilpasningsdyktige, sier Cecilie. – I besteforeldregenerasjonen har kvinner snørte føtter, og i løpet av tre generasjoner har det kinesiske folket vært igjennom keiserfall, verdenskrig, krig

mot japanerne, kommunismen under Mao og nå – nye Kina. Kina er annerledes enn andre diktaturer. Det kan virke som om det er mindre frykt i Kina. Folk kan for eksempel snakke stygt om Mao.

RIVENDE UTVIKLING: Kina har verdens største befolkning, verdens raskest voksende økonomi og verdens hotteste by, Shanghai.

Foto: Mats Hallgren/Scanpix

– *Byr det på etiske dilemmaer å bo i et diktatur?*

– Nei, jeg føler at jeg støtter Kinas bevegelse mot markeds- og kapitaliststyre. Hvorvidt jeg foretrekker å støtte dette heller enn Kinas tradisjonelle kommunisme, er et stort og komplekst spørsmål. Jeg ser helt klart enormt mye galt i den utviklingen Shanghai er i nå.

Det er tydelig at dette er et tema som engasjerer Cecilie, og hun fortsetter ivrig:

– Diktaturet i Kina er mye mer indirekte og skjult enn man tror før man kommer hit, og i Shanghai er det helt usynlig. Med mindre du ønsker å mene noe offentlig, merker du ikke mye til det her i Shanghai, ifølge mine kinesiske venner. Dessuten er det jo et land som på sett og vis har hatt diktaturer lenge før kommunismen. Tradisjonen med å underkaste seg en leder har vært gjeldende gjennom alle keiserdømmene. Jeg tror at overgangen til demokrati derfor må være gradvis og nærmest

snikende for å lykkes, og at kommunistpartiet, som nå støtter et sosialistisk samfunn heller enn et kommunistisk, vet at dette er eneste vei i lengden. Kina er åpen for verden, og kinesere sammenligner seg med andre. Avstanden mellom Kinas politiske styrende organer og folket er enormt!

Kinesiske venner

Cecilie har kinesiske venner og er ofte hjemme hos dem, og slik får hun kjennskap til vanlig kinesisk familieliv. Blant Cecilies kinesiske venner er et ektepar med et barn på syv måneder.

– Kineserne, i den grad vi kan generalisere, har en annen måte å tenke tilknytning på. Forhold mellom mor og barn er annerledes enn i Norge; «eneretten» er ikke så stor. Ved skilsmisser er det like ofte far som får hovedomsorgen. – Da jeg fortalte hvordan dette var i Norge, ristet de forferdet på hodet. Familierelasjonene er meget tette, og barna blir ikke enebarn på samme måte som i Norge. Skikken her er å sette alle andre, venner og familie, foran seg selv. – Jeg blir tatt veldig godt vare på av de kinesiske vennene mine. De er veldig omsorgsfulle og raske til å tilby sin hjelp.

– *Har du mye hjemlengsel?*

Nei, ikke egentlig. Jeg har mye kontakt med venner og familie i Norge per telefon, det er faktisk ganske billig. Men jeg vil gjerne gjenta at det hadde vært veldig hyggelig å få selskap av andre norske psykologer! Kontakt meg gjerne, og jeg vil prøve å være behjelpelig. E-posten min er cecilie.kolflaath.larsen@gmail.com

Shanghai, Kina

Språk: Mandarin og shanghainesisk

Areal: 6 340,5 km²

Innbyggertall: Ca. 17,4 mill.